

Ebelik Öğrencilerinin Mizah Kullanımına İlişkin Görüşleri ve Mizah Tarzlarının İncelenmesi

Süreyya BULUT*, Keziban AMANAK**, Sebahat SAY***

ÖZET

Giriş: Mizah, sürekli ciddi olma yerine olaylar ve durumların eğlenceli yönünü görebilme becerisi olup, düşünce ve kültürel değerleri şaka ve takımlarla anlatan espri ya da gülmecelerdir.

Amaç: Araştırmada ebelik öğrencilerinin mizah kullanımına ilişkin görüşleri ve mizah tarzlarının incelenmesi hedeflenmiştir.

Gereç Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu araştırma, 2010-2011 eğitim öğretim döneminde Aydın ilinde bulunan Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Ebelik Lisans Programında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören 220 öğrenci (1., 2., 3. Ve 4. sınıf) oluşturmuştur. Araştırma örnekleme; evreni bilinen örneklem formülü kullanılarak (%95 güven aralığı, alfa= 0.05, P=0.50, N=220) 140 bulunmuş, verilerin toplandığı ders saatinde sınıfta bulunan ve olasılıksız örnekleme yöntemi ile belirlenen 164 ebelik öğrencisi dahil edilmiştir.

Araştırma verileri Şubat-Nisan 2011 tarihleri arasında; Tanıtıcı Bilgi Formu, öğretim elemanlarının öğrenci eğitimlerindeki mizah kullanımını sorgulamaya yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu ve Ercüment Yerlikaya (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Mizah Tarzları Ölçeği (MTÖ, Humor Styles Questionnaire) kullanılarak toplanmıştır. Her bir alt ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 7 ile 56 arasında değişmektedir. Alt ölçeklerden alınan puanların yüksekliği ilgili mizah tarzının kullanım sıklığına işaret etmektedir.

Bulgular: Öğrencilerin Mizah Tarzları Ölçeği alt ölçek puan ortalamaları katılımcı mizah 40.10 ± 8.91 , kendini geliştirici mizah 35.41 ± 8.41 , saldırgan mizah 25.11 ± 8.83 , kendini yıkıcı mizah 30.66 ± 8.21 'dir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerde katılımcı, kendini geliştirici mizah tarzları puan ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı bir korelasyonun olduğu, olumlu mizah ve olumsuz mizah tarzlarının kendi aralarında pozitif bir korelasyon gösterdiği saptanmıştır. Ayrıca kendini geliştirici mizah ve kendini yıkıcı mizah puan ortalamaları arasında pozitif yönde korelasyon olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin sınıfları ile mizah tarzları alt ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılmasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı fark saptanmamıştır.

Sonuç: Araştırmada öğrencilerin teorik ve uygulama derslerinde mizah kullanımını destekledikleri, hasta bakımında mizahın kullanılması gerektiği, öğrencilerin olumlu mizah tarzlarının her ikisini (katılımcı ve kendini geliştirici mizah) bir arada kullanmakta sıkıntı yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

* ADÜ ASYO Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları AD, Yardımcı Doçent Doktor

** ASYO Ebelik Bölümü Ebelik AD, Öğretim Görevlisi Doktor

*** ASYO Ebelik Bölümü Ebelik AD, Yüksek Lisans Öğrencisi

Anahtar Kelimeler: Ebelik, mizah, mizah tarzları.

Examining of the Humor Styles and Opinions Related to Use of Humor Midwifery Students

Aim: The aim of the study was to examine the opinions of the midwifery students about the use of humor and the humor styles

Materials and Methods: This descriptive study was carried out in the Midwifery Undergraduate Program of Aydin Health College, Adnan Menderes University in Aydin province during the 2010-2011 academic year. The researcher 's universe consisted of 220 students (1st, 2nd, 3rd, 4th grade) who were educated in the 2010-2011 academic year. Research sample; The universe was enrolled by using a known sample formula (95% confidence interval, $\alpha = 0.05$, $P = 0.50$, $N = 220$) and included 164 midwifery students who were found in the class hour of the hour of the data collection and determined by unsampled sampling method.

Research data were collected between February and April 2011; The Introductory Information Form was gathered using a semi-structured interview form for questioning the use of humor by the instructors in student trainings and the Humor Styles Questionnaire (MTÖ) adapted from Turkish by ErcümentYerlikaya (2003). The lowest and highest scores from each subscale range from 7 to 56. The high scores on the subscales indicate the frequency of usage of the related humor style.

Results: Student Humor Style Scale subscale scores were 40.10 ± 8.91 for participant humor, 35.41 ± 8.41 for self-promoting humor, 25.11 ± 8.83 for aggressive humor, and 30.66 ± 8.21 for self-destructive humor.

It was determined that there was a significant correlation between the mean scores of participant, self-promoting humor styles and negative scores in the students in the study, positive and negative humor styles showed a positive correlation among themselves. It was also found that there was a positive correlation between self-development humor and self-destructive humor point averages.

No statistically significant difference was found between the classes of the students and the humor style subscale averages.

Conclusion: In the study, it was concluded that the students supported the use of humor in theoretical and practical lessons, that humor should be used in patient care, and that students had difficulty in using both positive humor styles together.

KeyWords: Midwifery, humor, humor styles.

GİRİŞ

Mizah, sürekli ciddi olma yerine olaylar ve durumların eğlenceli yönünü görebilme becerisi olup, düşünce ve kültürel değerleri şaka ve takılmalarla anlatan espri ya da gülmecelerdir (Çakmak ve ark. 2015, McCosker ve Moran 2012, İlhan ve Bacanlı 2005). Mizah, bilişsel, duygusal, fizyolojik, davranışsal yönleriyle insanın sosyal ilişkilerinde özel bir yere sahiptir (Ay ve ark. 2013, Çakmak ve ark. 2015).

İnsan doğası gereği sürekli aynı ruh halini sürdürmekte ve sakinliğini korumakta zorlanabilir. Bu durum kişinin sıkıntı ve stres yaşamasına neden olmakta ve kişi bu sıkıntılı süreçten kurtulmak için bir takım eylemlere yönelmektedir. İşte bu eylemlerden biride mizah kullanımudur (Ay ve ark. 2013, Kara 2014). Mizah uygun tarzda ve koşulda kullanıldığında çoğu zaman endorfin üretimini arttırır, kaslarda gevşemeyi sağlar, dolaşım ve solunum sistemini rahatlatır, stres ve anksiyeteyi azaltır. Bu bağlamda, mizah; stres ya da duygusal gerilim yaşatan durumlarda ortamdaki duygu yükünü azaltan bir araç olarak görev yapmaktadır. Özellikle mizah sonucunda gülme eylemini gerçekleştirmek kişinin sorunlarla baş etmesini kolaylaştırmaktadır (Çakmak ve ark. 2015, Emeksiz 2015, Kara 2014, Öz ve Hiçdurmaz 2010). Diğer taraftan mizah her zaman gülme eylemi ile sonuçlanmayabilir. Bazen içeriği yıkıcı ve saldırgan olabilir. Böyle bir durumda mizahın olumsuz kullanımı karşımıza çıkmakta ve hoşnutsuzluk oluşmaktadır (Kara 2014, Öz ve Hiçdurmaz 2010). Mizaha verilen tepkiyi kültür, cinsiyet, yaş, anksiyete, etnik köken gibi birçok faktör etkiler. Mizahı kullanırken zamanlama, algılama ve içerik kriterlerini dikkate almak gerekir. Her kişi için komik ya da gülünç olan şeyler oldukça bireyseldir. Bir birey için komik olan bir durum başkası için komik olmayabilir. Mizahı yapan kişi buna dikkat etmezse ortam daha gergin bir hale gelip iletişim olumsuz yönde etkilenebilir (Aydın 2005, Kara 2014).

Günlük yaşamda mizah kullanımının 4 farklı tarzı vardır. Bunlar katılımcı, kendini geliştirici, saldırgan ve kendini yıkıcı mizahdır. Katılımcı ve kendini geliştirici mizah olumlu mizah tarzları olarak nitelendirilirken, saldırgan ve kendini yıkıcı mizah olumsuz mizah tarzları olarak nitelendirilmektedir.

Katılımcı mizah; başkalarını eğlendirmek, gevşetmek için mizah (şaka yapma, fıkra anlatma, komik şeyler söyleme, zeki latifeler gibi) kullanma kabiliyetini içermektedir. Bu tip mizaha sahip olan kişiler, kişiler arası ilişkilerde gerilimi azaltmak, başkalarını eğlendirmek, ilişkileri kolaylaştırmak ve şaka yapmak için eğlenceli şeyler söyleme eğilimindedirler.

Kendini geliştirici mizah; genel anlamda hayata nükteli bir bakış açısı, hayatın uyuşmazlıkları tarafından sık sık eğlendirilme eğilimi, stres ve sıkıntı anında bile komik bir perspektiften bakabilmeyi içermektedir.

Saldırgan mizah; kişiler arası uygun olmayan, iğneleyici alay, sataşma, dalga geçme, düşmanlık, küçük düşürmeyi içermektedir.

Kendini yıkıcı mizah; ise diğerlerine yakın olabilmek ve kendini başkalarına kabul ettirmek için kendini aşağılama pahasına komik şeyler anlatma ve yapma, kendini başkalarının maskarası yapma, kendisiyle alay edildiğinde ya da aşağılandığında diğerleriyle gülmeyi kapsayan bir mizah türüdür (Çakmak ve ark. 2015, Güven 2013, Yerlikaya 2009).

Uygulamalı ve Tedavi Edici Mizah Birliği (2004) mizahı “yaşamdaki durumların acayıpliğini ya da uygunsuzluğunu şakacı biçimde keşfetme, ifade etme ya da onaylama yoluyla sağlığı ve iyiliği geliştiren her türlü girişim” olarak tanımlamakta ve “fiziksel, duygusal, bilişsel, sosyal ya da spiritüel anlamda iyileşme ya da baş etmeyi sağlamak için hastalığın tamamlayıcı bir tedavisi olarak kullanılabileceğini” ifade etmektedir (Öz ve Hiçdurmaz 2010).

Literatürde mizahın sağlık bakım ekibi tarafından kabul edildiği, hasta bakımı için olumlu psikolojik ve fizyolojik sonuçlarının görüldüğü bildirilmektedir. Ayrıca klinik ortamlarda mizahın çoğunlukla hasta merkezli ve kendiliğinden olduğu belirtilmektedir (Baid ve Lambert 2010, Chiang ve ark. 2009). Yapılan çalışmalarda hasta bakımında mizah kullanımının hastalık ya da hastanede yatma süreci ve bu süreçte yaşanan stresle baş etmeyi kolaylaştırdığı, hasta ve bakım veren arasında olumlu atmosfer oluşturduğu saptanmıştır (Kurki ve İsola 2001, Moshtagh ve ark. 2010). Mizah, stres durumunu bir tehdit yerine daha olumlu duygularla yer değiştirerek olumsuz duygu yükünün hafifletilmesini sağlayarak stresi azaltır (Öz, Hiçdurmaz 2010) Mizahın bu olumlu yanı düşünülürse sadece hasta bakımı değil öğrencilerin eğitiminde, özellikle klinik ortamda beceri eğitimi sırasında yaşanan stresi azaltmada etkili olabileceği düşünülmektedir. Ancak Yurt dışında ebeler ve ebelik öğrencilerinde yürütülmüş çalışmalar mevcutken, ülkemizde hemşire ve hekimler ile bu meslek grubuna ait öğrencilerde çalışmalar yapılmış fakat ebeler ya da ebelik öğrencilerinde yürütülmüş herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Oysaki ebelik gibi toplumla iç içe olan bir meslek grubunun ve adaylarının bu konudaki görüşleri ve becerileri oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu çalışma ebelik öğrencilerinin mizah kullanımına ilişkin görüşleri ve mizah tarzlarının incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Araştırma Soruları:

1. Ebelik öğrencilerinin mizah kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Ebelik öğrencilerini daha çok hangi mizah tarzına (olumlu, olumsuz) sahiptir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki bu araştırma, 2010-2011 eğitim öğretim döneminde Aydın ilinde bulunan Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Ebelik Lisans Programı'nda yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıflardan toplam 220 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya en az alınması gereken örneklem hacmi, evreni bilinen örneklem formülü kullanılarak, %95 güven aralığı (alfa= 0.05), $P=0.50$ ve $N=220$ ile hesaplanmış ve 140 olarak bulunmuştur. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmanın örnekleme verilerin toplandığı ders saatinde sınıfta bulunan ve olasılıksız örnekleme yöntemi ile belirlenen 164 ebelik öğrencisi dahil edilmiştir. Araştırmaya verilerin toplanması için belirlenen ders saatinde sınıfta hazır bulunan 196 öğrenci davet edilmiş olup, tam dolduran 164 veri toplama formu değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma verileri Şubat-Nisan 2011 tarihleri arasında toplanmıştır.

Araştırma verileri; Tanıtıcı Bilgi Formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve Ercüment Yerlikaya (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Mizah Tarzları Ölçeği (MTÖ, Humor Styles Questionnaire) kullanılarak toplanmıştır. **Mizah Tarzları Ölçeği** (Humor Styles Questionnaire), mizahın günlük kullanımındaki bireysel farklılıklara ilişkin dört farklı boyutu ölçmek amacıyla Martin ve ark. (2003) tarafından geliştirilen bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçekte ikisi uyumlu, ikisi uyumsuz olmak üzere dört farklı mizah tarzını ölçmeyi hedefleyen dört alt ölçek bulunmaktadır. Bu alt ölçekler; Katılımcı, Kendini Geliştirici, Saldırgan ve Kendini Yıkıcı Mizah olarak adlandırılmıştır. 'Kesinlikle Katılmıyorum' ile 'Tamamıyla Katılıyorum' arasında

değişen yedili Likert tipi bir derecelendirmenin kullanıldığı alt ölçeklerin her biri 8'er maddeden oluşmakta ve ölçekte ters yönde puanlanan 11 madde bulunmaktadır. Böylece her bir alt ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 7 ile 56 arasında değişmektedir. Alt ölçeklerden alınan puanların yüksekliği ilgili mizah tarzının kullanım sıklığına işaret etmektedir.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmasında her bir alt ölçeğe ilişkin elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları; Katılımcı Mizah .74, Kendini Geliştirici Mizah .78, Saldırgan Mizah .69 ve Kendini Yıkıcı Mizah .67 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin zamana karşı güvenilirlik katsayılarının ise sırasıyla; .88, .82, .85, .85 olduğu görülmüştür.

Veri toplama formları 10 öğrenci ile ön uygulama yapılarak anlaşılabilirlik ve uygulanabilirlik açısından değerlendirilmiş bu veriler çalışma verilerine dahil edilmemiştir.

Araştırma verileri, herhangi bir teorik dersin ilk 15 dakikası içinde öğrencilere Tanıtıcı Bilgi Formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve MTÖ'nin doldurulmasına ilişkin açıklama yapıldıktan sonra, öğrencilerin öz bildirimlerine dayalı olarak toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanabilmesi için Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulundan, Mizah Tarzları Ölçeği'nin kullanım izni için ölçeğin ülkemize uyarlama çalışmasını yapan Yerlikaya'dan ve çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden yazılı izin alınmıştır.

Araştırma verileri SPSS 15.0 paket programında incelenmiş sayı, yüzde, ki-kare analizleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin %42,1'i 19-20 yaş grubunda, %29,9'i 1. sınıf, %31,1'si 2. sınıf, %18,9'u 3. sınıf, %20,1'si 4. sınıf olup, %70,1'i ebelik bölümüne isteyerek gelmiş, %70,7'si bu bölümde okumaktan memnun, %74,4'ü bu mesleği severek yapabileceğine inandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %50,6'sı arkadaşlarıyla evde kaldığını, %7,3'ü çalıştığını belirtmiş olup, çalışan öğrencilerin yarısı ebe, diğer yarısı da part time bir işte çalışmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin mizahı tanımlamalarına ilişkin dağılımları

Mizahın Tanımı	N	%
Espirili konuşma biçimi	68	41.4
Komedi	23	14.1
Eğlenceli çalışma	20	12.2
Güldürme sanatı	20	12.2
İnsanın kendine özgü tavrı	18	11.0
İçtenlik, gülümseme	15	9.1
Toplam	164	100.0

Öğrencilerin büyük bir bölümü (%41.4) mizahı espirili konuşma biçimi, %14.1'i komedi, %12.2'si eğlenceli çalışma ve güldürme sanatı, %11.0'ı insanın kendine özgü tavrı, %9.1'i içtenlik, gülümseme olarak tanımlamışlardır (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin mizah kullanımının yarattığı olumlu ve olumsuz sonuçlara ilişkin görüşlerinin dağılımları

Olumlu Sonuç	N	%
Anlamayı kolaylaştırır	46	28.0
Dikkati toplamayı kolaylaştırır	72	43.9
Derse katılımı artırır	25	15.2
Dersi hatırlamayı kolaylaştırır	21	12.9
Olumsuz Sonuç		
Var (fazla kullanımı dikkati dağıtabilir)	35	26.8
Yok	129	73.2
Toplam	164	100.0

Öğrencilerin tamamı derste mizah kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%43,9) ders anlatımı sırasında mizah kullanımının olumlu sonucu olarak "dikkati toplamayı kolaylaştırır" şeklinde ifade ederken, bir kısmı ise (%26.8) mizahın fazla kullanımının "derste dikkati dağıtabileceğini" belirtmişlerdir (Tablo 2).

Ayrıca öğrencilerin yarısına yakın bir kısmı (%41,5) mizah kullanımının öğrenci-öğretmen arasındaki iletişimi pekiştirdiğini düşünmektedir.

Öğrencilerin tamamına yakın bir kısmı (%98,2) derslerde mizah kullanımının öğrenci başarısına olumlu katkı sağladığını, yine büyük bir kısmı (%60,4) klinik stajlarda mizah kullanımının güven ortamı oluşturduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %32,9'u ilk kez yapacakları uygulamalar sırasında mizah kullanımının stresi azalttığı ve uygulamada daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%79,3) hasta bakımında mizah kullanımının gerekli olduğunu, %18.3'ü ise ebe ve hemşirelerin mizahı hasta bakımında kullanmaları gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 3 . Öğrencilerin mizah tarzları alt ölçek puan ortalamaları

	Ort±SS
Katılımcı Mizah	40.10±8.91
Kendini Geliştirici Mizah	35.41 ± 8.41
Saldırgan Mizah	25.11±8.83
Kendini Yıkıcı Mizah	30.66± 8.21

Öğrencilerin Mizah Tarzları Ölçeği alt ölçek puan ortalamaları katılımcı mizah 40.10±8.91, kendini geliştirici mizah 35.41 ± 8.41, saldırgan mizah 25.11±8.83, kendini yıkıcı mizah 30.66± 8.21'dir.

Tablo 4. Mizah Tarzları Puan Ortalamalarının Korelasyonu

		Katılımcı	Kendini Geliştirici	Saldırgan	Kendini Yıkıcı
Katılımcı Mizah	r	1	0.516	-0.087	0.155
	P	-	<0.001	0.205	0.029
Kendini Geliştirici Mizah	r	0.517	1	-0.003	0.276
	P	<0.001	-	0.971	<0.001
Saldırgan Mizah	r	-0.083	-0.002	1	0.441
	P	0.209	0.973	-	<0.001
Kendini Yıkıcı Mizah	r	0.155	0.270	0.439	1
	P	0.021	<0.001	<0.001	-

Araştırma kapsamındaki öğrencilerde katılımcı, kendini geliştirici mizah tarzları puan ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı bir korelasyonun olduğu, olumlu mizah ve olumsuz mizah tarzlarının kendi aralarında pozitif bir korelasyon gösterdiği saptanmıştır. Ayrıca kendini geliştirici mizah ve kendini yıkıcı mizah puan ortalamaları arasında pozitif yönde korelasyonun olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Öğrencilerin sınıfları ile mizah tarzları alt ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılmasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı fark saptanmamıştır (katılımcı mizah: $F=0.970$, $P>0.05$, kendini geliştirici mizah: $F=0.865$, $P>0.05$, kendini yıkıcı mizah: $F=0.118$, $P>0.05$, saldırgan mizah: $F=0.069$, $P>0.05$) (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin sınıfları ile mizah tarzları alt ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması

Mizah Tarzları	Sınıflar	n	Ortalama X	ss	F	P
Katılımcı Mizah	1. sınıf	49	36,3061	0,83208	0.970	0.408
	2.sınıf	51	34,5098	0,93489		
	3.sınıf	31	34,6129	0,97350		
	4.sınıf	33	36,3061	0,89979		
Kendini Geliştirici Mizah	1. sınıf	49	35,6735	0,88515	0.865	0.461
	2.sınıf	51	34,1176	1,00612		
	3.sınıf	31	33,9032	1,03524		
	4.sınıf	33	33,4848	1,34215		
Kendini Yıkıcı Mizah	1. sınıf	49	28,9592	0,90771	1,985	0.118
	2.sınıf	51	31,5294	0,91752		
	3.sınıf	31	32,0000	0,97275		
	4.sınıf	33	30,5758	1,14401		
Saldırgan Mizah	1. sınıf	49	30,8367	0,90555	0.069	0.976
	2.sınıf	51	31,0196	0,89683		
	3.sınıf	31	30,6129	0,77830		
	4.sınıf	33	31,2424	0,96436		

TARTIŞMA

Ebelik öğrencilerinin mizah kullanımına ilişkin görüşleri ve mizah tarzlarının incelenmesini amaçlayan tanımlayıcı tipteki bu çalışmada öğrencilerin teorik ve uygulama derslerinde mizah kullanımını destekledikleri, mizah kullanımının derse yönelik dikkati toplamaya yardımcı olduğu, dersin anlaşılabilirliğini ve ders başarısını arttırdığı, klinik stajlarda güven ortamı oluşturduğu, öğrenci ile öğretim elemanı arasındaki iletişimi pekiştirdiği, ilk kez yapılan uygulamalarda stresi azalttığı, uygulamanın başarısını artırdığı, mizah kullanımının olumsuz sonucunun bulunmadığı ve hasta bakımında mizahın kullanılması gerektiğini düşündükleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin olumlu mizah tarzlarının her ikisini bir arada kullanmakta sıkıntı yaşadıkları, mizahın hem olumlu hem de olumsuz özelliklere sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bilgilere göre araştırmanın başlıca bulguları mevcut literatüre dayalı olarak tartışılmıştır.

Kişilerin benlik gelişiminde rolü olan değişkenlerden birisi de mizahtır. Bilişsel, duygusal, fizyolojik ve davranışsal yönleri olan mizah, bilişsel açıdan bir durumu mizahi olarak açıklama ve yapılan şakayı anlama olarak tanımlanabilir (Çakmak ve ark. 2015).Araştırmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun mizahın tanımını gerçek

Ebelik Öğrencilerinin Mizah Kullanımına İlişkin Görüşleri ve Mizah Tarzlarının İncelenmesi

tanımına yakın olarak yapmış olması bu öğrencilerin araştırma ile ilgili sorulara daha gerçekçi yanıtlar vermiş olabileceğini düşündürmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun teorik ve uygulama derslerinde mizahın kullanılması gerektiği, mizah kullanımının derse yönelik dikkati toplamaya yardımcı olduğu, dersin anlaşılabilirliğini ve ders başarısını arttırdığı, klinik stajlarda güven ortamı oluşturduğu, öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişimi pekiştirdiği, ilk kez yapılan uygulamalarda stresi azalttığı, uygulamanın başarısını artırdığı, mizah kullanımının olumsuz sonucunun bulunmadığını belirtmiş olmaları aslında mizahın kendi üzerlerindeki olumlu etkisini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin hasta bakımında ebe/hemşirelerin mizahı kullanmaları gerektiğini belirtmiş olmaları bu olumlu etkiyi destekler niteliktedir. Ancak öğrencilerin mizahın olumsuz sonucunun bulunmadığını ifade etmiş olmaları literatürde yer alan mizahın hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarının var olduğu bilgisi ile paralellik göstermemektedir (Martin 1998, Martin ve ark. 2003, Martin 2007, Yerlikaya 2009).

Araştırmada olumlu mizah puan ortalamalarının (katılımcı ve kendini geliştirici mizah), olumsuz mizah puan ortalamalarına göre (saldırgan ve kendini yıkıcı) yüksek olması ebelik öğrencilerinin mizahı yaşamlarına olumlu yönde entegre ettiklerini düşündürmektedir. Bu sonuç literatürde yer alan diğer üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Çakmak ve ark. 2015, Yerlikaya 2009).

Araştırma kapsamındaki öğrencilerde katılımcı ve kendini geliştirici mizah tarzları puan ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptanmış olması öğrencilerin olumlu mizah tarzlarınının her ikisini bir arada kullanmakta sıkıntı yaşadıklarını, olumlu mizahı ya günlük yaşamlarında başkalarını eğlendirmek yada mizahi bakış açısıyla zor durumların üstesinden gelmek için kullandıklarını düşündürmektedir. Bu sonuç Çakmak ve ark. (2015) çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırmada olumlu mizah ile olumsuz mizah tarzları ve kendini geliştirici mizah ile kendini yıkıcı mizah puan ortalamaları arasında pozitif bir korelasyon olması mizahın hem olumlu hem de olumsuz özelliklere sahip çok boyutlu bir kavram olduğunu öne süren kuramsal yaklaşımı (Yerlikaya 2009, Martin, 1998, Martin 2007, Martin ve ark. 2003) destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıfları ile mizah tarzları alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın saptanmamış olması mizah kullanımının zaman içinde çok fazla değişmediğini göstermekte olup, bu sonuç Greengross (2008)'unda belirttiği gibi mizahın genetik faktörlerden etkilenebileceğini düşündürmektedir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları vardır. Araştırma verileri öğrencilerin öz bildirimlerine dayalı olarak toplanmıştır. Bu nedenle verilerin güvenilirliği öğrencilerin verdiği bilgilerin doğruluğu ile sınırlıdır. Ayrıca, araştırma olasılıksız örnekleme yöntemi ile yapılmıştır ve elde edilen sonuçlar bu araştırmanın örneklemini temsil etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada öğrencilerin teorik ve uygulama derslerinde mizah kullanımını destekledikleri, mizah kullanımının derse yönelik dikkati toplamaya yardımcı olduğu, dersin anlaşılabilirliğini ve ders başarısını arttırdığı, klinik stajlarda güven ortamı oluşturduğu, öğrenci ile öğretim elemanı arasındaki iletişimi pekiştirdiği, ilk kez yapılan uygulamalarda stresi azalttığı, uygulamanın başarısını artırdığı, mizah kullanımının olumsuz sonucunun bulunmadığı ve hasta bakımında mizahın kullanılması gerektiği, öğrencilerin olumlu mizah tarzlarının her ikisini bir arada kullanmakta sıkıntı yaşadıkları, mizahın hem olumlu hem de olumsuz özelliklere sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ülkemizde mizah tarzları çeşitli örneklem gruplarında çalışılmış olmasına rağmen ebelik öğrencilerinde bu konuyla ilgili araştırmaya ulaşılmamıştır. Ebelik gibi doğrudan insanlarla iç içe olan bir mesleği yapacak olan öğrencilerin olumlu mizah duygusu oluşturma ve ortaya koyması oldukça önemlidir. Bu nedenle ebelik öğrencilerinin eğitiminde bu özellikleri geliştirici derslerin müfredata konulması ve öğretim elemanlarının derslerinde mizah kullanımını desteklemeye yönelik hizmet içi eğitim programlarının gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Ay Ö, Gökler R, Koçak R (2013). Mizah Tarzları, Yaratıcılık Ve Yaşam Doyumu: Orta Öğretim Öğrencileri Üzerinde Bir İnceleme, International Journal of Social Science, Volume 6 Issue 6, p. 739-767.

Martin, R. A., Puhlik-Doris, P. Larsen, G., Gray, J. ve Weir, K. (2003). "Individual Differences of Uses of Humor and Their Relation to Psychological Well-Being: Development of the Humor Styles Questionnaire", Journal of Research in Personality, 37 (1), 48–75.

Yerlikaya, E. (2003). Mizah tarzları ölçeği (Humor styles questionnaire) uyarlama çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yerlikaya E (2009). Üniversite Öğrencilerinin Mizah Tarzları İle Algılanan Stres, Kaygı Ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tez, 1-124.

Çakmak S, Karakuş G, Tamam L, Taşdemir A, Karaytuğ M.O. (2015). Tıp Fakültesi Dönem I Öğrencilerinde Mizah Tarzları Ve Benlik Saygısı İlişkisi: Kesitsel Bir Çalışma. Çukurova Medical Journal 2015;40(4):782-793.

Martin R. A. (1998), "Approach to the sense of humor: A historical view", (Ed:W. Ruch) The sense of humor, New York: Mouton de Gruyter.

Martin R. A. (2007), The psychology of humor: An integrative approach, San Diego, CA: Elsevier Academic Press.

G Greengross (2008). Survival of the funniest, Evolutionary Psychology, 2008

McCosker B, Moran CC. (2012). Differential effects of self-esteem on humor styles. *Psychology Research and Behavior Management*; 5:143–50.

Moshtagh E Z.,Naghavi B.,Rashvand F.,Alavi M H., Bana DH. (2010). Effects of Humor Therapy on Fatigue and Depression of Multiple Sclerosis (Ms) Patients. *Faculty of Nursing of Midwifery Quarterly Fall 2010, Volume 20, Number 70; Page(s) 7 To 11.*

Öz F., Hiçdurmaz D. (2010) Stresle Başetmede Önemli Bir Yol: Mizah Kullanımı, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13 (1): 83-88

İlhan T.,Bacanlı H. (2005) Öznel İyi Oluşa Dayalı Mizah Tarzları Modeli, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Aydın A. (2005) Hemşirelik ve Mizah, C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9(1): 1-5

Baid H., Lambert N. (2010) Enjoyable Learning: The Role of Humor, Games and Fun Activities in Nursing and Midwifery Education, *Nurse Education Today*, 30: 548-552.

Güven S. (2013) Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Mizah Tarzları ile Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Saptanması, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik ve Sağlık Hizmetleri Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Kurki, P.,&Isola, A. (2001), Humour Between Nurse and Patient and Staff: analysis nurses' diaries, *Journal of Advanced Nursing*, 35 (3), pp452-458

Kara H (2014). Yöneticilerin Mizah Tarzlarının Uygulamadaki Durumunun Kuramsal Ve Uygulamalı Olarak Açıklanması, *Journal of History School (JOHS)Year 7, Issue XVII*, pp. 701-724.

Emeksiz A (2015). Türk Halkbilimi Mizah Araştırmalarına Dair Genel Tespit, Değerlendirme Ve Teklifler, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/8 Spring 2015*, p. 987-1024

Chiang-Hanisko, L., Adamle, K., and Chiang, L. (2009). Cultural differences in therapeutic humor in nursing education. *Journal of Nursing Research*, 17(1), 52-60.